

Locuitorul Redactorului
si
Cameră Redactiunii
e in
Srat'a tragariorului
(Lóvész-utcza), Nr. 5.
Sorisorile nefrancate nu se vor primi decat un numai de la corespondintii regulari ai "Federatiunii." Articlii trimisi si nepublicati se voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalul politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va essi Joul-a si Dominec'a.

Pest'a, 10/22 Febr. 1873.

Discussiunile a supr'a bugetului pare că se ingescu pre dì ce merge, d'in acesta causa amer'a in sied. sa de eri, luandu in consideratiune si urgent'a votarii diverselor legi de contributiune, decise ca siedintele să se tienă una la 3 ore dupa a media-di. Vomu vedéaca acesta ora mai multu, pre dì, va ajungu pre a se poté termină lucrările prevideute pentru sesiunea acestui anu, ne indoimau inse că se junga si pentru votarea bugetului annului viitoiu, poté numai de s'ar votá fara discussiune.

Diariul off. vine a conprobá scirea ce se fuisse mai de multu si se publicasse si in Fed. despre schimbarea prefectului d'in Zarandu. Prin decretu d'in 15 febr. a. e. D. comite Alessandru Haller este redicatu in Zarandu si transpus in comitatulu Cras-i, era in loculu dsalle este numitu prefectu arandului necunoscutulu Ferdinand H. s. s. e. r., pote fi că acelui fostu "Bezirk" despre se vorbiá că are să se inlocuesca pre Haller. Nu cunoacemus caus'a departarii Dlui Haller, — in Zarandu domnesce pace si lenisce, dministratiunea comitatului este superiore ultoru comitate locuite de magiari; — Serisoreia cereulare a ministrului Tóth inca nu poate să fia caus'a departarii, că-ce D. Haller stătu de pucinu va resiede in noulu său comitatu, cătu resiedusse si in Zarandu, aveadu locuint'a si proprietăatile sale in Bihari'a, prin urmare trebuie să credemus că guvernul ung. gonesce planuri reale, si fiindu că D. Haller nu vrusso sau nu potusse a le seara, au trebuitu, făia voi'a să ca să fie redicatu d'in Zarandu. Pentru ce acesta schimbare? si daca era să se faca, pentru ce guvernul a calcatu era legea de nationalită? Unde reu atapanii dillei să applice acesta lege, daca neci in comitatele curațu romanesci nu reu să o applice? Sau chiaru pentru că sunt uratu romanesci, au trebuitia de politiaiung.? Dar atunci cum se pot că guvernul a cera a fi intempiotu cu incredere, candu nsu-si, prin assemene fapte, dovedesce cea mai inverdatora neincredere? Acesta purcedere ministeriului ung. este sistematica si are să ia impinsa pana la absurd, unde va si ajunge de siguru. Nu numai că romanii nu se mai numescu in functiuni, ci se destituescu si cei ce d'in intemplare se mai affla ici colo; razia se intinde acum la bieșii notari communali, cari sunt spinu in ochii stapanilor, mai allessu dupa ce legea communală prevede stabilitatealoru, ast'a nu place de locu stapanilor, deci reporturi preste rapporturi se faca la ministeriul de interne, si cu preferintia d'in nefericit'a Transsilvania, — prin cari se cere săra sfila si rusne, ministeriul, ea acestu-a să vedia si indepartă pre actualii notari romani, toti agitatori nationali" si a-i inlocui cu "buni patrioti magiari", si acesta indata acum pana se pune in lucrare legea communală, deca pana ina acei notari romani nu au evenit, prin lege, stabili. In Ungari'a inca romanofagul vice-comite alu comitatului radului, adeca alu unui comitatu romanesci, D. Tabaidi, au inceputu razzia in contr'a celor mai abili notari rom. d'in comitat. notarii rom. d'in Sîri'a si Pesca-rom. sunt care spinu romanescu in ochii cei unguresci si Dlui Tabaidi, pre acesti-a vr se-i destitue in ori ce mediulocu chiarn si neoneste si in insinuatiuni forte caracteristice; asiā cu vivre la unulu, dice D. Tabaidi in reportul seu, că au servito sub absolutismu si că a functiunatu sub faimosulu G. Pop'a (a birdet P. G. főispánsga alatt). Va să dica acea este demeritulu notariului romanu. Nu imu daca D. Tabaidi in abilitatea sa de in administratoriu pote-se mesură cu repausul Pop'a sau nu, atât'a se scio că Pop'a i fostu unulu d'intre cei mai abili administratori in tota tierra, era onestatea sa era es-

emplaria si proverbiale, in asta privintia D. Tabaidi cu anevoia lu va poté egală. Vomu urmarí cu attentiune aceste si acestor assemene persecutiuni sistematice si in securu tempu elle au să serveasca de date la reclamatiunea ce deputati rom. trebuie să faca in Camera, precum trebuie să faca si in contr'a subiectiunii introductiuni a limbei magiare pana si in communitatile romanesci, cari dupa lege au dreptulu de a-si allega limb'a officiale si a se servă de ea in tote affacerile loru, assemene si in contr'a intențiunii guvernului de a vîrfi limb'a magiara in scoalele secundarie [gimnasie] romanesci pentru a caror ajutorare, sub protestul fătul că sunt confessionali, guvernulung. nu dă neci unu finicu. Stapanii dillei sunt priea increduiti in omnipotenti'a loru, carea se vede a-i impinge pana la estremele margini alle nedreptati si alle necuvintie, si prin cari impingu totodata pre natiunalitati la estrema indigoatiune, si desperatiune, de unde va urmă neimpacabile urra, ceea ce va face impossibile tots incercările de appropriare. Aici ar fi bine la loculu ei intrenuirea ce poporul accepta de la deputati rom. d'in partita guvernamentale. Audimus că dinsii au si fostu in corpore la Deacu si la vre o doi ministri, dura actele de simpla curtenire nemica nu folosescu, ba sunt semnu de capu plecatu; energice reclamatiuni trebuie d'insii ca să faca in clubu, buna ora cum facusse mai de una-di deputatulu Croatu, si daca neci acesta n'ar folosi, in Camera să-si redice cuventul chiaru d'in punctu de vedere allu partitei si a guvernului ce partita la sustinere. Nu ajunge a avé inlesniosulu coragiul d'a nu se scolă candu se votadia vre unu punctu d'in bugetu, precum d. e. facu D. dep. Gozmanu, candu se votasse fondulu de despositiune, ceea ce de altmintrea face onore Dlui Gozmanu, acesta ince abia se observa, trebuie ca stapanii dillei nu numai să observe, ci se si semtia desplacerea deputatilor roman, cari d'in zenorocire s'a legatu de partita guvernamentale pentru florile cucului, că-ce noi intru addeveru nu scimus pentru ce mare bine? sau cătu de pucinu folosu natiunale, fia si personale. N'am vediuta pana acum, de cum-va prefectura Dlui Ivascoviciu nu se va consideră de unu equivalentu de altmintrea paralisatu prin demissiunca Dlui Ioannoviciu. Marturisimur că nu intellegemus ce lega pre cei 10. deputati rom. de partita guvernamentale, pro candu folosulu ce ar resultă d'in una compacta partita natiunale romană numai orbii nu-lu vedu. Speram că poporul nostru luminat prin esperientia atătoru anni si prin addeveratii sei conducatori se va scutură d'in letargia si nu mai tardu, ci chiaru la allegerie viitorie va arretă stapanilor dillei, că traiesce si voiesce a trai ca — romanu, si că spre a fi bunu patriotu nu se cere a fi magiaru neci a fi magarisatu cu de a sil'a

Pest'a, 20./8. Febr. 1873.

Să mergemu incetu, pentru ca să ajungem de departe, — Sambata in 15 Fauru se pertractă intrealtele in cameră de deputatilor Ungariei o petitiune, carea involve in sine intrega cestiu-nea de passivitate a Romanilor d'in Transsilvania. Se scie, că d. Elia Macellariu, fostu presedinte conferintei memorabile de la Mercuria si membru convocatoriu alu conferintiei de la Alba-Juli'a, este allessu deputatu allu oppidului Hatieg, dar' tienendu-se strinsu de conclusele acelloru confeintie inca nici pana asta-di n'a intrat in diet'a actuale d'in Pest'a, D. Macellariu ar avé să representedie numai unu oppidu si nu o tierra intrega, si cu tote acestea face ungurilor mare

neplacere, ba ei dico că li satirisedia si violedia cea mai mare si mai insemnată institutiune a loru, daca acestu oppidu nu este representatu in camera loru. Intre assemenei impregiurări petitiunea unor allegatori unguri d'in oppidulu Hatieg este binevenita; aceasta petitiune, prin care cameră este rogata a provocă pre d. Macellariu ca să-si presentedie litterele credintiunale si să-si occupe lo culu in camera, a datu ansa la o discussiune infocata, allu carui resultatul este, că in terminu preclusivu de 15 dille d. Macellariu să dechieri, că seau vine si si-occupa loculu in cameră d'in Pest'a, seau dacă nu, se va ordonă allegere noua in oppidulu Hatieg. Nevoia e mare, dar processulu de vindecare e scurtu — si va avé effectulu dorit, credu ei; inse care este credint'a mea, acesta voiu să o desfasuri mai la valle.

Cu alta occasiune mi-am fostu manifestat, totu in colonele acestui dăriu, parerea si dorint'a mea cu privire la atitudinea si lupt'a Romanilor d'in Transsilvania. Am fostu appellat la seantu si anim'a Romanilor, ea să delature ori-ce consideratiuni de alta natura, să se unescă toti sub o singura flamura, flamur'a dreptăii si a egalităii, si apoi cu poteri unite să intre in lupta pentru existentia, in lupt'a pentru vietia natională. Intre altele indicasem esemplulu Cehiloru si reprezentandu-lu am dîsnu, ca să invitămu de la ei a luptă si a persevere, să ni-i luăm de modelu atătu in modulu de lupta, cătu si cu privire la solidaritate, perseverantia, abnegatiune si devotamentu. O foia romana, respundiendu la acesta prin unu articolu lungu si bine lucratu, dupa ce si-espriime placerea, că de unu temu incoce in diurnalele nostre se discuta procederea politica a Romanilor mai calmu, mai cu sange rece, ceea ar' dovezd addeveratu interressu de casu, — dice, că n'ar fi consultu ca să urmămu politic'a Cehiloru, si acesta d'in motive plausibile si nimerite in apparintia, intru cătu adeca face distinctiune intre impregiurările Cehiloru si ale nostre, intre lupt'a loru si a nostra, si intru cătu a voită să intellegă extensiunea si limitele indigetiunii melle.

Motivele ce le desfasuri spre a demonstra, că alt'a trebuie să fia atitudinea nostra, de cum este cea approape desperata a Cehiloru, sunt urmatoriele: Situatiunea noastră nu este intru tote egala cu a Cehiloru; noi n'avemur aristocratia si cleru cu asiā mare influentia, cum au Cehii; nu avemur in aceea-si proportiune indrustria Cehiloru, carea li dă o classa de medilociu destullu de considerabile; mai departe nu ne afliam in gradulu acellu a ammenintati, precum se affla Cehii d'in partea Nemtiloru; si in fine, Romanii nici n'au cercutu a imită procederea Cehiloru d'in restimpulu miscarilor constitutionali d'in urma.

Eu me voi nisuif a arretă, că de si impregiurările nostre differescu de alle Cehiloru, totu-si modulu loru de lupta se pot aplică si la noi si inca cu efectu, cu successu mai imbucuratoriu si mai favorabilu, de cătu alu Cehiloru.

Cehii — dice foia romană d'in Sabiu — formedia unu icu slavie strimtoratu de tote părtele de elementulu germanu si ammenintati in totu momentulu a fi inghitit de Nemti, pre candu noi Romanii nu suntemu nici pre diuine

Pretul de Prenumerat: Pre trei lune . . . . . 3 fl. v. a. Pre siese lune . . . . . 5 " " Pre anu intregu . . . . . 10 " "

Pentru România: prea intregu 30 Fr. = 30 Lei n. " 6 lune 16 " = 16 " " 3 — 8 " = 8 " "

Pentru Insertiuni: 10 or. de linia, si 30 cr. taxă a timbrei pentru fisca-care publicatiune separată. In locul deschis 20 cr. Unu exemplar costă 10 cr.

si intellegeri fratiescii cu contrarii ingamfati si cerbicosi? Chiaru impregiu rarea, ca situatiunea nostra geografica si etnografia este incatua va mai favorabile nu numai de catu a Cehiloru, ci chiaru de catu a poterniciloru unguri, caru asta-di se credu apprope chiamati a dirige destinele intregei Europe orientale, — chiaru acesta impregiu rare es te ghimpel d'in inim'a adversariloru nostri politici si naturali, care i indemnina a ne subminia si cu totu pretiulu a ni impedecă desvoltarea si cultivarea in directiune nationala; acesta este ciuh'a de care se sparia ei, si carea i inversiunedia si i imple de veninu contra nostra. Abstragundu de la nimicirea autonomiei Transsilvaniei si de la predicele apostoliloru magiarisatiunii, nu vedem noi asta-di cum acestu veninu se manifesta destullu de evidentu si de semftoriu in tote legile si institutiunile loru? Tote sunt indreptate intru a ni impedecă desvoltarea nationale pre ori si ce terrenu. Cereu mai mare ni trebue de catu acellu-a, ca limb'a nostra este eliminata nu numai de pre terrenul justiftei, ci si de pre cellu publicu politicu, ba este ameniintata a se scote chiaru si d'in sco lele proprie, infinitate si sustienute de noi. Ce avem mai scumpu de catu limb'a? Ea este si remane cellu mai scumpu tesauru allu unei natiuni, ce voiesce se essiste ca atare; ea este basea si garantia nationalitatii. Cehii in asta privintia nu sunt asiè de ameniintati ca noi. Apoi spriginulu, nu numai materialu, ci si moralu, ce lu capetam de la frati nostri de d'incolo de Carpati, nu sta in proportiune cu starea critica, deplorabile si nici-decatu de invidiatu in care ne afflamu. Ca illustrare voiu se citediu aici numai unu singuru passagi d'in lamentatiunile unui diurnal d'in Bucuresci. „Stranii ni-au luatu Dunarea si muntii; stranii ni-au luatu drumurile de ferru; stranii ni-au luatu patru mari provincie; stranii ni-au luatu totulu. Voiescu a ni luau ocnene, padurile, bancele, vamile si daca s'ar poté se ni iee si pellea. Trebuu-va ore se li dàmu totulu, pana si pellea?“ Nu voiu se commentediu acesta dorerosa citatiune, pentru ca nu voiu se marturisesc ceea ce ar trebuu se marturiseacu. Credu inse ca totu Romanulu va intellege, catu de consolatoria si catu de tare e basea impregiu rareloru nostre, spre a nu se legana in dulci sperantie si a se arranca mai aduncu in braciele indifferentismului perniosu.

Ca n'avem aristocratia ca Cehii, acesta este mai multu o fericire de catu nefericire pentru noi. Aristocratia totu-de-un'a a fostu man'a drepta a tiranniloru si despotiloru.*). Si chiaru in tempulu de asta-di, candu diplomele nobilitarie nu mai au pretiu, candu privilegiile s'au stersu si delaturatu, chiaru si asta-di vedemu, ca aristocratia preste totu nu poté se merga mana in mana cu liberalismulu, cu fratietaea si egal'a indreptatire. Aristocratia este mai multu retrograda decat pro gressiva, si daca noue ni lipsesce, eu, dupa a mea judecata, afli avantagiu si nici de catu desvantagiu in acesta privintia. Destulla calamitate pre capulu nostru sunt boeronii d'in districtul Fagarasiului, allu Cetatiu-de-Petra, si de prin alte locuri. Daca aristocratia Cehiloru este nationala, acesta i servește spre onore; dar me miru ca pentru ce nu este totu asiè de nationala si aristocratia romana d'in Bucovina?

Cleru avem destullu de mare si de mare insemnatate pentru noi, de-ora ce elu este basea intelligintiei nostre, dar' cine porta vin'a, daca elu n'are influint'a ce trebue se o aiba in tote affacerile si causele nostre? Spre a tratá acesta cestiune in meritulu ei, s'ar cere studiu de mai multu tempu si nici atunci nu s'ar poté evita complicatiunea, ce s'ar nasce

prin marturisirea adeverului. Vitregi mea tim'iloru trecuti, desbinarea confesiunale, starea materiale, apoi attitudinea unoru-a d'intre archiereii nostri, sunt totu atate cause, cari impedeca clerulu nostru intru desvoltarea influintie salic. Cu tote acestea inse clerulu nostru nu este d'a se privi ca cinci-a rotla carru; pre cum in trecutu, asiè si asta-di clerulu romanu este unulu d'in cei mai insemnati membri ai corpului natiunalu. Cei mai insusletiti si mai devotati apperatori ai romanismului, desceptatorii sentiului natiunalu romanescu, au esit d'in sinulu clerului, si asta-di daca ne uitam in giuru, afflama cea mai mare parte a clerului nostru in lupt'a pentru caus'a nationale; nemorocirea este inse, ca toti sunt minorum gentium si asiè influint'a loru nu prea strabate departe.

Industria este inse ce ni lipsesce. Daca am ave industri'a Cehiloru, atunci si eu d'ieu, ca n'amu ave cuventu se strigam necontentu ca perim. D'in nefericire inse nu avem nici atat'a industria, catu au ungurii, antagonistii nostri; si apoi in assemene situatiune, candu trebuese ni dàmu fructulu osteneleloru nostre pentru promoverea industriei poterniciloru dillei, nici n'avem sperantia d'a ajunge currendu la o clasa de mediulocu.

D'in tote aceste voiu in fine se conchidu, ca modulu de lupta allu Cehiloru contra impilariloru si adversariloru fratietatii si egalitatii se poté applica si la noi dupa acellu a-si programu si pentru acell. a-si scopu. Consideratiunile istorice si de dreptu publicu la noi sunt acelle-si ca si la Cehi. Pusetiunea lora geografica si etnografica poté se fia mai pucinu favorabila de catu a nostra si acesta impregiu rare se i impiantene la o lupta mai essaebata si mai desperata; dar' pre de alta parte ei dispunu de elemente si factori mai insemnati de catu noi, spre a sustine lupta si a-i assecura triumfulu, de care va ave se bucurie mai cerrendu sau mai tardu.

De si pana acum politic'a nostra, seau mai bine atitudinea no tra politica n'au fostu nici pre de parte aceasii caa Cehiloru, speru, ca pre venitoriu ne vomu sef mai bine folosi de esperintele altoru-a si vomu inaugura o luptacarea va ave se ne duca la scopu. Contrarii nostri sunt nu numai mai pucinu si reti, astuti si precauti, de cum sunt ai Cehiloru, ci ei sunt dotati cu nisice slabitiuni, cari li strica pre de o suta de ori mai multu de catu li ajuta veritatile loru.

De altintrelea d. Elia Macellariu si cu cerculu seu allegotoriu ni va areta in currendu, daca vomu poté se intram' pre viitoriu in altu stadiu allu passivitatii, ori ba. Este greu, ca unu singuru oppidu se resiste unei poteri de statu, unui fondu de dispusetiune, abi'e votatu. Credu inse ca allegotorii dlui Macellariu voru fi pregatiti a intem ina ori-ce eventualitate. Apoi ca d. E. Macellariu nu va ave locu de occupat in diet'a d'in Pest'a, acesta nici nu trebuie se o mai dovedescu si discutu, pentru ca nici nu se poté admitte. Intrebarea este numai daca va poté reesf alleasu a dou'a ei a trei'a ora. Daca acesta va succede, apoi mai bunu modu de lupta de catu acestu-a nici se nu cercamu. — Am inca buna sperantia, ca bravii allegotori d'in oppidulu Hatieg voru sta neclintiti pre terenulu ocupat cu occasiunea primei algeri; ei voru sci se si casciga recunoscinta d'in partea natiunii si respectu d'in partea contrariloru nostri.

M. r. C.

Reflexiuni a supr'a importantei proprietati de pamantu cu privire la vendiarea padurilor districtului Nasaudanu.

(Urmare.)*

Lipsit u de tote midilocele, nici ge-

*) A se vedé nr. trec. alu „Fed.“

niu celu mare d'in nimica nu va poté face ce-va. Scola e loculu de crescere (pepiniera) trebuie inse loculu de plantatiune, anume pentru praxa, si apoi loculu de laborare si midilocele necessarie, ca ci numai pre asta calle si-pote omulu desvoltat mai perfectu tote insusirile, tote talentele salie, numai asiè poté se lucre cu effectu si se adduca fruitele dorite si multoru-a folositorie.

Nu trebuie se se dè la straini loculu de laborare, de occupatiune; importantele capitale naturali, immensele comori, isvorele de prosperare, de inflorire si de fericire, limanulu vietiei populatiunei districtuale si a copiiloru si nepotiloru loru; ci acestea trebuie desvoltate, infrumuseteate cu fabriciele necessarie, cu atelierile trebuintiose, in cari se afle poporul si flii lui — crescuti la institute, fabrice si ateliere, catu si cei de a casa — lucru indesutitoriu, si pentru osteneleloru resplata multumitoria; nu trebuie, nu, ca ci altecum cu totii devenim iloti si slavi.

Lipsescu multe, ba lipsescu — daca voiti — tote, inse bunavointia, bu na intielegere, sacra devotare pentru scopulu maretii si salvatorii, si multe se voru face. — Inceputul e greu, a fostu si va fi la tote, inse pucina rab dare, multa munca, matura cugetare si scopulu va fi ajunsu.

Nu ajuta multele millione, — fia numai sute, fia chiaru dieci de florini, inse fia curat u romanu; comorile straini ne cumpera, inse ce e romanu ne cade la anima, e binecuventatu de Dumnedieu.

Am d'eu si o d'ieu ca romanimea intrégia se bucura vediendu cum incepe de frumosu a inflorí senatosulu si plinulu de vigore pomu allu Districtului, inse rogu-ve, nu-lu sguduiti d'in radecine; — nu-i subtrageti materialele multu contienetorie si necessarie, nu-i subtrageti suculu vietiei salie, nu-i taiati arteriele de vietia, nu vîrti in ellu viermele distrugatoriu; nu-i gauriti si nu lassati a se face borte in trunchiulu seu; nu lassati se fia atacatu nici in o privintia, ca ci prin vatemarea radecinelor si arterielor salie devine morbosu organismulu in tregu, si atunci raru se gasesce leacu de vindecare, ci clocesce, suffere, pana si-dà viet'a.

Ingrigiti bine, cautatu cu circum spectiune, deschidiendu isvorele, ce contine suculu nutritoriu, radecinele intinerescu, trunchiulu inviedia, prinde la potere, — crangile se desvolta, daturi poternici si plini de vietia, mugurii sunt grasi si senatosi si d'in ei resaru flori cu multu mai poternice, de colori cu multu mai varie, frumose si incantatorie.

Acestea apera si contine in midilu loru polenulu cellu fruptiferu, carele revarsandu-se pre gamalele (tineretulu) celle pline de vietia a populatiunei districtuale, — le fructifica si aceste-a voru aduce fructele multu dorite in abundantia, voru aduce fructe senatore, pline de vigore, inse nu gau nose si atacate de vermele distuguerii si ailiu perirei.

Eu intielegu cultur'a poporului candu se lucrédia nu numai pentru desvoltarea catoru va timeri, ci atunci candu se ingrigiesce pentru populatiunea in tregu, candu se cauta a se deschide isvore de munca si cascigu, candu i-se dà impulsu, se indemna si se instruie, candu tote intreprinderile sunt in man'a poporului, fia mori, fia apotece, fia povarna, fia beraria ori cărcima, ori carne, pane, cisme, opinci, — carra, pluguri, fierrariu, dogariu, strangariu, fia aceea ori si ce ar fi; — fia chiaru pilaritia, adeca vindet ria de mere, pere s. a. ca ci si aici o veduva nepotinciosa si-casciga prin munca si nu prin cersitu panea de tote dlele.

Pre catu e de lipsa studearea tene rimei, cu atat' mai necessariu e, ca tote acestea intreprinderi se fia in man'a populatiunei, ca maiestrie, se fia ajutati ca se pota incepe si continuă meseriele loru, se aiba creditu ca as'è

s'è nu pota fi cutropiti. Populatiune se se ajute ca se-si pota lucră pam turile si folosi muntii prin tienerea de sume de vite; prin deschiderea de cat de communicatiune ca se se pota in trebintia mai bine productele padurilor loru; era pentru tinerimea de la tech nica si de la alte specialitati se-si de campu de lucrare si midilocele neces sarie, ca asiè se-si pota desvoltat tot poterile in deschiderea isvorilor si vietia a populatiunei districtuale.

Am spus'o si o scie fiacare, ca strainii au fonduri anume pentru tot acestea, deci si comitetul administrativ trebue se otresca sume, cat s'ar poté de mari, pentru redicarea stării poporului; totu de una poterile unite au unu succesu mai favorabil deci trebuie desceptat semtiulu de as sociatii, corporatiuni etc. in popor ba ajutate si favorite ori si ce intraprenderi alle poporului ca se nu cadi victimă inimicilor.

Convingerea mea e, ca numai numai asiè va poté fi si remané Districtulu Nasaudulu romanescu; — b'va poté deveni si remané pentru tot de un'a florea Romaniloru.

(Va urmă.)

Discursulu.

d-lui deputatu nationalu Gheorgiu Pa pu, pronunciatu in sied. de la 17 Iunie a camerei deputatiloru Ungariei cu oca sunea desbaterii a supra sumei de 40.000 fl. preliminate in bugetulu ministrului de comunicatiune pentru cladirea liniei de drumu de la Carei-Mari pana la Ciucia

On. Camera! Chiaru si in casul, cand comisiunea financiaria ar fi recomandata votarea sumei de 40.000 fl. propusa de d. ministru pentru cladirea liniei de drumu de la Carei-Mari pana la Ciucia, eu nu siu fi ietrelasatu a vorbit la acestu obiect pentru ca, dupa parerea mea, d. ministru spriginita forte reu propunerea sa prin modu seu de motivare. Intre altele d. ministru disse, ca propune si recomanda votarea acelui 40.000 fl. d'in motivu, ca producția bogata d'in acela tienutu va recere mai curand seau mai tardu construirea unei linii ferrate, si apoi pentru aceea d-sa nici nu arde cugetu a primi acesta linia de drumu in cadrul drumurilor de tierra, a caror retieua va ave se o presente camerei. Acest'a, onorab. camera, tocmai atat'a insemna, ca si candu amu d'eu catră una bine calatoriu ebositu, pre care l'amu pot luau in carrulu nostru mai de rendu: I Pest'a seau in Vienn'a ni se gatesce tocmai acum una calessa frumosa si eleganta; ascepta deci pana va fi gata si apoi atunci tivomu da locu in calessa; — seau ca si candu amu vedé pre de aproapele nostru ca si lupta cu fomea mortifera si bucat'a de parce o avem in mana i-am refuzat-o sub ce ventu, ca daca vomu ave o recolta buna si bogata, apoi i vomu dà colacu albu. Tocmai asiè a facutu si d. ministru de comunicatiune; si apoi, ca acesta sorte are se ajunge, pre mic'a Irlanda a Ungariei, acesta se povesté si d'in motivarea comisiunii financiare carea cu multa gratia recomenda stergera sumei de 40.000 fl. Comisiunea financiara adeca propune ca summa de 40.000 fl. preliminata in bugetu pentru construirea unei linii de drumu de tierra de la Carei-Mari pana la Ciucia se se sterga, de-ora-ce ea nu pot fi approbată, ca mai inainte de stabilirea retieelor drumurilor de tierra se se preliminade in bugetu summe pentru drumuri noue, si astfel se se largesca retieul a essintante.

D. Ministru de comunicatiune dice, ca n'are de cugetu a primi in retieul a drumurilor de tierra acesta linia de communicatiun — pre carea de altintre si d-sa o afia de forte importanta, — de-ora-ce acestu tienutu nu preste multu va capeta calle ferrata. — Pre de alta parte comisiunea financiara propune stergera sumei preliminate, pentru ca in currendu acestu tienutu va capela drumu de tierra.

Anomalia curata.

Onorab. Camera! Scrimu cu toti, ca asta di dispunem de o multime mare de calii ferestre, inse ni lipsescu pentru communicatiun drumurile de tierra, ni lipsescu siosele,

acesta si tnatuna adversa este cau'a, ca in urm'a grandeosului capitalu investit trebuie sa platim 12 milioane numai garantia pentru interes. Totu reulu provine de acolo, ca n'aveam drumuri de communicatione.

Chiaru si acelle tienuturi alle Ungariei, cari sunt mai parase si mai departate de cailor ferate, precum sunt comitatul Crasnei si allu Solnociului de medilou, daca aru avea drumuri bune de communicatione, intru atat'a aru fi de aproape de statuniile cailor ferate de la Ciuci'a, Satmaru si Careii-Mari, incatu de o comdata ar corespunde pre deplinu recerintelor, de-ora-ce sub asemeni conditiuni d'in celu mai estremu punctu allu acestoru tienuturi pote cine-va ajunge, in tempu de 5 sau 6 ore, la ori si care d'in statiunile mentionate; la d'in contra inse, pre langa drumurile de communicatione de asta-di, d'in cau'a ne-penetrabilei mari de tina, aceste tienuturi sunt totu asie de departate de commerciul lumii mari, precum au fosti si in tempurile trecute; ca-ci daca voiesc cine-va se mierga asta-di pana la un'a d'in aceste statiuni, la Ciuci'a Satmaru ori Careii-Mari, trebuie se calleoresca cate doue dille, sau in casulu celu mai bunu o d'i si diumatate, avandu d'a se lupta nu numai cu obstacle si pedece de tota natur'a, ci chiaru si cu pericolul vietiei.

Cu tote ca si cu sum de parerea, ca se respectam legile si se nisiumu a ni implini detorintele facia cu statulu, totu-si trebuie se accentuediu, ca ar fi de dorita, ca aici in legislativa se nisiumu celu puciu ne apripi de dreptate; se nu pradam tote beneficiile statului spre binelui si in favorul numai a unor individi sau tienuturi, cu prejudicarea si in detrimentulu celor multi.

Nu voiesc provincialismulu, ba lu-tieou de perniciosu si de peccatu, ca-ci: „Salus rei publicae suprema lex esto“, cu tote ca trebuie se reprobu, candu statulu de la una parte a patriei nega tote, si tunde si mulge si mai departe, ca pre nesci o, pre civii d'in acelle parti. E de mare impressiune, candu omulu vede cum poporul contribuitoriu d'in Solnociului de medilou se lupta prin marea de tina [imala, gledu]. On. camera! De mai multe ori am vedintu casuri, candu trebuean se desprindia cai de la 5—6 carra, pentru ca sa pota trage afara unu altu carru inglodat in tina, ca ajungedu apoi la Careii-Mari se pota solvi contributiunea de statu.

On. D. ministru de communicatione fu provocatu de duoi dni antevorbitori, se se dechiare, daca are de cugetu a luá si acesta linea de drumu in projectulu ce va presentá despre retieu'a drumurilor de petra (de terra)? Elu inse in acesta privintia nu s'a dechiaratu. (Se audiu!)

Eu provocu re on. D. ministru de communicatione se se dechiare otaritu in acesta privintia! (Strigari: Se votisamu!) Am se facu o intrebare Dnu ministru de communica-tiune, si me rogu, se binevoiesca a responde decisivu. Duoi d'ntre duii dep. antevorbitori au intrebata pre D. ministru de communicatione, daca are de cugetu a luá si lini'a de drumu Careii-Mari-Cincia in projectulu, ce va presentá camerei, despre retieu'a drumurilor de terra? ca-ci de sf dlu ministru in dechiaratiunea sa recente a binevoitui a pronit, ca d'in summ'a de care dispune va ajutá acestu drumu, ca si in annulu trecutu, totu-si mi temu, ca noi cei d'in Solnociului de medilou vomu pati-o ca parintele, care inerede mamei vitrege impartirea panei intre copii, produsi de ellu, ca ci ea adeca dà panea intréga copilului ei.

E dreptu, ca in annulu trecutu s'au datu 20—40 mii ca ajutoriu spre repararea acestui drumu, inse guvernul totu-odata a insarcinat pre on. commissariu reg. contele Béla Bánffy, fostu comite supr. alu cattului Crasna, cu intrebuintarea acestei summe, care apoi a folositu-o eschisivu numai spre binele cattului Crasna, cu tote ca drumurile d'in acestu comitat, multu puciu, au fostu mai bune, pre candu drumurile de la Tasnadu la Careii-Mari na fostu de locu practicabilu si comitatul Solnociului de medilou a fostu constrinsu a se indestul si dechiaratiunea contelui commis. reg. ca banii i a spesit in comitatul Crasna.

Nu d'eu, ca n'a intrebuintat bine summ'a destinata spre acestu scopu, ei numai, ca aru si pototu-o folosi si mai bine.

Nu mai inca la una impregurarevoi se attrag atentiu'ne on. camere, si anume la aceea, ca in tota terra, dora toemai numai comitatele Solnociului de medilou si Crasna sunt acelle,

p'ntre cari intru innaintarea communicatiunii, d'in visteri'a statului nu s'a votatu neci unu crucieri, pre cum si D. ministru a recunoscute acest'a in declaratiunea sa anteriora, cu tote ca aceste due comitate, in tempu provisorului au solvit mii si mii in visteri'a statului sub titlulu rescumperarii de la facerea drumurilor.

Astfelu dara, on. camera indrepta si rectifica o mare nedreptate,* daca votedia summa projectata de D. ministru.

Camer'a representantilor Ungariei.

Siedint'a de la 19. Februarie 1873.

Siedint'a se deschide la 10 ore d'in d. Processulu verbalu allu sied. precedent se verifica.

Iosifu Viddiczka interpelledia pre ministrulu de financie, ca are de cugetu a presentá camerei unu reportu despre starea negotiatu'nilor avute cu banc'a nationala de Vienna, despre resultatele acestoru negotiatu'ni, precum si despre principiele d'in cari elle au emanat. Daca da, apoi candu cugeta d. ministru a face acest'a?

Camer'a trece apoi la ordenea dillei si continua desbatterea speciale a supra bugetului ministrului de communicatione. — Pentru regularea fluviului Vagu, precum amu amintita si in nrulu trecutu, ministrulu au preliminatu 100 de mii, comisiunea financiaria propune inse a se vota numai 20.000 fl. Dupa inchirea desbatterii, la care participara mai multi oratori, cestiunea se punte la vota si se resolve in sensulu propunerii comisiunii financiare. Se votedia apoi summele propuse de comisiune pentru regularea Dravei si a Savei etc. pentru regularea Dunarei intre Bud'a si Pesta 3, 471. 340 fl. pentru cladirea poduiui preste Dunare pre la insula Margaret'a, totu intre Bud'a si Pesta 1,500.000, in fine 20 de mii spese pentru transmitterea objectelor la expuseniunea de Vienn'a.

Siedint'a de la 10. Februarie 1873.

Siedint'a se deschide la tempulu indatenutu.

Iuliu Csaba inierpelledia pre ministrula de justitia, ca are cugetu a suspenda d'in postu si a intenta cercetare criminale contra judeului cercualu d'in Seini, Al. Lászky, care ar fi commissu abusuri si crime?

Ministrulu Pauler responde, ca n'are nici patere, nici dreptul d'a sastifice pre interpellante, de-ora-ce acesta affacere se tiene de procurorulu reg. Totu ce va pot face este, ca va provocá pre procurorulu de statu, ca se proceda in acesta privintia conformu normelor legii.

Deputatulu nationalu Demetru Bonciu adresedia apoi totu ministrului de justitia urmatoru' interpellatiune: Are d. ministru cunoscinta, catu de necessaria e crearea unei legi de espropriatiune pentru orasiele provinciale si pentru comunitati mai mari? Daca da, apoi are dlu ministru de cugetu a presentá camerei projectul acestei legi inca la inceptulu sessiunii prossime?

Ministrulu responde, ca s'a pusu in consilie cu ministrulu de interne in acesta privintia; i-a pusu acentui-a intrebarea, ca a supra caror u'rasie d'in provincia vr se estinda legea de espropriatiune d'in capitala. Indata ce i se va responde la acesta intrebare, va face projectul necessariu in acesta privintia, inse pentru scopuri de infrumusetare si regulare in orasiele provinciale nu va restringe dreptul de proprietate.

Interpellantele este multumita cu respon-sulu ministrului.

Camer'a trece apoi la ordenea dillei si continua desbatterea buge lui ministrului de communicatione si lucrari publice. In siedint'a de asta-di se votedia summele preliminate si prepusse de comisiunea financiaria pe ntru construirea de cailor ferate si cu acest'a desbatterea speciala a supra bugetului ministeriului de commerciu.

* La votare s'a primitu cu mare majoritate proprunerea comis. siuane. Summa de 40.000 fl. s'a stersu. Inca o doveda despre ingrijirea unguresca de poporul romanescu; inca o doveda, ca de la unguri nu se poate accepta dreptate.

Siedint'a de la 21. Februarie 1873.

Indata dupa deschiderea siedintiei, deputatulu Adamu Lázár intreba pre presedintele camerei, ca loachimu Muresianu, care este altesu deputatulu in cerculu allu duoilea allu Nasaudului, si-a presentatu literale credentiale, ori ba?

Presedintele responde, ca nu si-le-a presentat; dupa aceea camerei lu-insarcinedia, ca facia cu d. Muresianu se proceda astfelui, precum s'a processu facia cu d. Macellarui, adeca se-lu provoca, ca in tempu de 15 dille se-si presentedie litterale credentiale si se-si ocuppe locul in camera.

Paulu Somssich propune, ca de asta-di inainte siedintiele se se tiana de la 10 ore a.m. pana la 3 ore d.m. se accepta.

Camer'a trece apoi la ordenea dillei si incepe desbatterea speciale a supra bugetului ministrului de commerciu.

Ministrulu de commerciu cont. Iosifu Zichy ie cuventul si dice, ca de si bugetulu este compus de antecessorele seu, acum primu-ministrul, elu totu-si lu primeșce de allu seu; inse cu privire la unele puncte si-reserva dreptulu, spre a-si desfasiurá parerile sale cu occasiunea desbatterii. Dupa aceea arest modulu cum vr se intrebuinteaza bugetulu ce i se va vota.

Danielu Irányi propune a se esmitte o comisiune de 22. carea se esaminade si se-dee opiniunea despre impregurarea, ca conviunea vamale inchisa cu Austria in 1867 ce influentia essercita asupra commerciului, industriei si agricultrei.

Camer'a primeșce acesta proponere si decide a o luá in desbattere indata dupa deliberarea projectelor de legi despre reformarea dilarilor.

Urmăda desbatterea speciale a bugetului si se vodedia mai multe posturi de sub titlulu I.

Reflexiuni la articlulu „Affaceri scolastice.“

(Publicat in Nro 110—112 „Feder.“ 1872.)

(Fine.)*

Ad. 4. Se vedem cu acum mistificationile D. corresp. si inca mai antau se tolmu presupusiunea, concessa mai susu spre mare mangaiare a Duii corresp. In §. 12 allu Normativul, privitor la organizarea invetiamentului in scolele centraliale Reuniunei granit, din reg. de granit romana I. se insira obiectele de invetiamentu pentru scolele granitaresci, cari numerate facu sum'a de 13; intre acestea sub a) invetiamentu religionei si a moralei, sub f) geografie si istoria tierrei nostre cu deosebita privire la Romanii; m) Cantulu besericescu nationalu; n) limb'a magiara si germana, o) gimnastic'a cu privire la exercitie militare. In §. 13. acelui-a-si Normativul stă: „limb'a de instructiune este limb'a romana“. Prin acestu §. si prin punctulu f) si m) din paragraf. preced. se dementiesce calumnia altu-cum prea evidentă a Duii corresp.: ca scolele granitaresci aru fi „iustitate de limba si aspiratiuni straine.“

D'ar' ABCDariile magiara si germane de G, si prescrierea loru de Comitetu? Cam pre aici se inverte argumentulu Duii corresp. — Planulu de prelectiuni prescrie limb'a magiara si germana de doue ori pre septembra, si anume Joi'a de la 3—4 d.a. limb'a magiara si germana, era vineri'a de la 10—11 numai cea magiara, si inca numai in classe superioare. Acum despre una scola — provediuta pentru tote obiectele cu manuale romanesce, asora de ABCDariile celle doue, unulu magiara si altulu germanu, sub conducatori nationali probati, cu invetiatori romani crescuti in institute romane, si cu limb'a romana ca limb'a propunerei — a mai sustiné ca ea, compromite limb'a si semtiul national, renega suvenirile nationali*, prin urmare e „institutu de limba si aspiratiuni straine“, d'in cau'a inca se propune limb'a magiara si germana in doue ore pre septembra, si mai multu de catu a tiené mortisii: ca laptele e negru. E de insematu, ca aceste ABCDarie impreuna cu alte apparate pentru instructiune s'au donatu de ministeriulu cultelor mai toturor scolelor granitaresci, precum credemu, ca s'au donatu si altoru scole sistematice d'in patria; in catu inse sunt folositorie, e alta

* Vedi ar. trec „Fed.“

cestiune. Despre popunerea limbelor straine in scolele granitaresci s'a tractat si in conferint'a invetiatorilor d'in 17. Augustu 1872. Placa, D. corresp., a vedé protocollul acellei conferintie. Deci assertiunea D. corresp. ca scolele granitaresci aru fi „institute de limba si aspiratiuni staine“ e falsa, scoritura malitiosa! Prin punctele a, si m, d'in §. 12. Normativ., si prin „Planulu de prelectiuni“, dupa care e prescrissa religiane si maral'a in scolele granitaresci, ca si in oricare scola confessiunale, cade de sine assertiunea D. corresp., care sustine: ca comitetul scol. gran. a eschis d'in Statule (de altumentrea facute de reprezentanti generale a granitarescu, era nu de comitetu), Normativu, si d'in tota cercularie beseric'a, si cultiva in scole scientiele profane separate si neglijandu pre cele religiose morale. — Cade asta assertiunea a DSale si prin cerculariul comitetului scol. gran. Nro. 577, unde se dice: Ca se potem respunde recercarilor, ce ni se facu atatu d'in partea regimului, catu si a autoritatilor nostre besericesci, recercam pre O. Eforia a ne im partesf.... Nu stă assertiunea DSale nece pentru aceea: ca mai la tote scolele granitaresci preutulu e presedintele Eforiei scolei, si la tote este catechetulu scolei respective. Ba comitetul scol. gran. spre promovarea moralitatii in poporul granitarescu alatura cu progressulu in scientia, a assignatu onorarie seau remuneratiuni catechetilor, ce pre aiurea nu se prea practisera; afora de acea toti invetiatorii sunt crescuti in institute religiose — crestine, seminarie ori preparandie.

Deci obiectul religiunei si allu moralei in scolele granitaresci este celu de antau, la care apoi se reduc tote proponerile si d'in scientiele profane, dupa principiu „tote se se reduc la Ddieu“; era relatiunea scolului granitaresci Facia cu statulu e chiaru ca si cea facia cu Beseric'a — amicale —, relatiune de subordinat, nu de sclavu, precum lassa, D. cor. a se intellege cam asiatica printre degete. Alte mistificatiuni alle D. cores. si auctori allu articlului „Affaceri secolastice“ se reduc la anumite personale din comitetu.

A disputa cu D. corresp. a supr'a acestor-a, nu suntemu competenti. De altmentrea scimu, ca si personale atacate inca n'au lipsa de aperarea nostra. Cu tote acestea ca martori de scientia suntemu detori in interessulu adeverului a fassiu' dreptu si nepartidu cellesc scimu; ba la acest'a ore-si-cum suntemu provocati si de D. corresp., candu dice: ca cutare sau cutare fapta s'a intemplatu in prezent'a invetiatorilor. — Affirmandu corresp. anon.: ca Presedintele Comitetului scol. gran. br. Ursu ar fi viersuit in canciellariasa: „pana nu ne scapam de teologi....“, face din acest'a deductiunea: ca la scolele granitaresci „conceptulu teologu si militaru se eschida si perfug pana in extremitate.“

Nu scimu daca Presedintele comitetului scol. gran. a dissu sau ba cuvintele citate de D. corresp. scimu, inse ca deductiunea DSale e falsa! Care teologu a concursu dupa vreuna statuie de invetiatori la scolele granitaresci, si se fia fostu eschis, pentru ca e teolog? Asi ce-va nu s'a mai audiu! ceea ce scrie, ca teologii au fostu totu de a un'a prese riti. Ba s'ar poté cită personale, cari conversandu despre teologii de Blasius cu respectivul Presedinte, — pre care corresp. lu-descrie ca teologosag, — l'au auditu esprimenduse, ca cunosc teologi de Blasius, cari ori unde facu onore Blasius.

Acum ore pot fi limpede fontana d'in care curge riu tulbare? judece Onorab. public!

,Ce se dicemai de parte, candu acela-lu-a-si Domnu in 19. Juliu, c. ser'a, in presint'a toturor invetiatorilor granitaresci pronunci solemn, susu si tare urmatorulu nunciu: Invetiatorilor! Ve recommendu gimnastic'a, aci ve voi essaminá! In celealte studie nu me pricepu....“ Daca on. publicu nu ar cunosc person'a si faptele acellei personale, despre care vorbesce corresp. anon. usiora ar allunecá a crede: ca br. Ursu, Presedintele comit. scol. gran. a lassatu anume se i-se redice una tribuna, si de acolo an declamatu recommendandu invetiatorilor gimnastic'a inca de repetite ori si cu diverse occasiuni, dar este acest'a ce-va contra pedagogie? an nu demanda pedagogic'a ca facultatile corporale se cultive alatura si in proportiune drepta cu cellespirituali! au nu e inspirata

intre obiectele de propanere obligate in §. 12 febr. a. c. st. n. la 10. ore seră si-a datu d'in Normativu ? si a recomandat-o cu totu de-a-densulu, pentru că pana acumu a fostu cu totul neglessa mai la tote scolele granițiaresci.

Dice corresp. mai de parte că „Petri combată si critica gram. limb. rom. de Ci-pariu.”

In „Instructiunea pentru tractarea cărților scolarece pag. 4. sub pag. 2. totu acel-lu-a si D. P. . intre cărțile pentru invetia-tori recomenda si „Gramatic'a limb. rom. de T. Cipariu”. Placa-i Dlui Corresp. a com-bină dīss'a DSale cu acesta fapta, si apoi i-se va crede. Numai dora nu va fi poftită să se recommends că manualu pentru elevii scolei elementarie.

„Directorele sustiene, că invetiatoriul nu trebuie să se occupe afara de ABCDariu si lepturarie cu nomicu.”

Assertiunca acestă a correspondintelui se poate assemenea forte nimeritu cu profeti'a oracului data lui Cresu : „De vei incepe rcs-bellule, vei strică una imperatia mare”, inse care ? pre a sa ? sau a contrariului ?

Așa face si corresp. nu spune on. publi-cu : că Directorele sustiene : că in scola, etc. ci lassa (d'in erroare de pena ?) a-se intellege, că nicioare.

Vedi D. corresp., addeverul e una ma-china forte fina, de-i iai numai unu cuniu, a incetatu de a mai fi addeveru. Deci nu luă nece Dta acelui cuniu, ci dī : Directorele sus-tiene : că invetiatoriul in scola nu trebuie să se occupe afara de ABCDariu si lepturariu cu nemic'a, si vei fi numit omulu ad-deverului.

„In 28. Juliu in Orlatu in tostulu redi-catu de Petri, Presedintelui Ursu, astfelui se dechiră : „Te assecărămu Dle Barone, că cum alergau Nemtii la Pestalozzi, așa voru alergă altii la noi”.

Una mistificatiune mai batatore la ochi nu poti vedé. Se pare că aci maiestri'a Dlui corresp. de a falsifică si mistifică addeverului si-a ajunsu culmea.

Ecce lucrul, dupa cum a decursu : In se-ra dīlei amentite Presedintele Comitetului br. Ursu visitéa pre invetiatorii grā. in Orlatu chiaru pre candu erau la cina in otelul „Cellariul de Stancă“ allu Dlui correspondin-te, unde aveau viptulu in comunu ; aci cīnă impreuna, dupa cina se continuă un petrecere si converbire ore-si-cum familiaria ; unii d'inte invetiatori toastēdā in sapetea Baro-nului, urandu-i dīle multe, ca sè pota lucră spre inflorirea scoleloru granițiaresci, caroru-a respondindu-li D. Baronu dīce : că spre ajun-gerea acestui scopu are lipsa de collocrarea invetiatorilor etc. etc. La aceste replica D. P. . că invetiatorii si-voru pune tota silin-ti'a ca sè correspundia chiamerei loru, pentru că ore candu scolele gran. sè ajunga in acea flore, ca sè sia cautate ca ale lui Pestalozzi. Acestu-a e addeverul. Nu a dīssu „ca sè in-invetie metodu“ precum sustiene corresp., si nece n'a potut dīce, de-ora-ce e sciutu : că scolele granit, căte sunt pana acum'a, nu-su menite nece un'a ca sè se invetie metodu, ci tote-su scole poporali.

Acestă e sciinti'a si convingerea nostra, era onorab. publicu i-lassāmu ca combinandu documentele si motivele sè enunție senten-ti'a vinovatului ; si cu acestă voimă a inchiajă Amu disputatul dupa addeveru, era nu de per-sona, ca polemă sè nu degeneră in perso-nalități. Amu doră ca in venitoriu sè nu mai simu conturbati prin asemenea intemplări, ca sè potemu continuă in linisce lucrările la vetre-le nostre ; la casu inse candu Dlu corresp. sau altu cine-va ar' mai cutediā a redică arm'a calumnici asupr'a scoleloru granit. ne va afă totu de a un'a gata, cu arm'a addeverul in mana.

De sub polele Surul lui, 15. Jan. 1873

Aug. Deganu ; Elia Chirilă
Ios. Popu ; Ionu Popu ;
Eutim. Urianu, Ion Bardia ;
Dan. Pandrea ; Giorg. Vassu.

VARIETATI.

* * († Necrologu). Samuilu Vla-sa-Laslu, protopopu tractului Poegi si parochu Indolului, in decursu de 39. anni desvoltandu cea mai mare activitate pre ter-ru familiare, nationalu si basericescu, in 12

nobilulu seu softelu in manile Creatoriului, in allu 67. anu allu etătii sale. Pre meritatul defunctu lu deplangu cu lacrime ferbinti socia-sa Anna Vlăsă a nascuta Hossu, fiu Petru parochu in Ar: Ghirisiu, Ionu V: notariu in Zarandu, Iuliu studente, Corneliu pretessa in Ghirisiu. Ginerii Alessandru Moldovanu, veduvi, Vicentiu Nemesiu veduvi, Simionu Russu, porochi romani. Cumanatii Stephanu Hessu parochu in Silvasiu, Alessandru Hossu percept. in Félegyháza, de impreuna cu alte mai multe rudenie, nepotii, unici si cunoscuti. Fia-i tierrin'a usiora !

* (Difteritis.) D'in Orlatu (Ardelu) so scrie că acesta multa temuta bala epidemică numita si Anghina, s'a latită si pre aici. Mai antău s'a ivită in Secuime, unde grassă infecțiösatu intre copii. Numai de cătu inse (că de comunu in asemenea impre-giurari) se află si unu medicu miraculosu in tipulu unei babe cu potere magica, care prin descantecele ei facute, că spre rusinarea scientiei medice fu multa cerchetata si consultata. Si in addeveru, epidemii s'a domo-lită forte, dupa activitatea acestei doftoresse prodigiose si mai multi copii, de cari nu mai eră sperantă d'ăi potă scapă fare vindecati. D'in Secuime epidemii se latită iute preste tote pările Transilvaniei. Copii si betrani, ba chiaru si familie intrege cadeau victime epidemiei. Cu tote acestea autoritățile sanita-tarie stau cu manile in sinu, privindu cu nepasare cum seceră neindurăta morte la omeni si acesta condamnable negligentia o intrece nepasarea guvernului.

* (Convocare.) Tenerimea romana d'in Bud'a-Pest'a este convocata la Adunarea generala straordenaria, ce se va tine in 23. Febr. la 4. ore d. m. in localitățile societati de lectura „Petru Maior.“ Obiectul acestei adunări gen. va fi: reconstituirea societății pre basea statutelor approbată, dupa ce unii membri au afflatu de consultu si folositoriu a primii clausulele si modificatiunile tendențiose, facute de guvern. ung. la unu paragrafu d'in statute, cari clausule tenerimea rom. pana acum do vre-o 10 anni in coce le au sciutu respinge, cercandu a le inlatură, ceea ce si acum ar fi trebuitu să incerce pana ce si-ur si ajunsu scopulu. Despre adunare vomu face asemenea la tempulu seu notitiile necessarie.

* (Societatea de lectura) „Alexi-Sincaiana a junimei romane de la institutulu theologicu d'in Gherla“ va tine in trei-a siedintia publica in diu'a de 23. Februaru a. c. st. n. cu occasiunea instalatiunii Pr. Salle Episcopului diecesanu. — Ghierla, 17. Febr. 1873. — Vasiliu Christea, presid. Stefanu Rebreanu, not. corr.

* (Premiu de optugalbeni). In „Familia“ de la 23 Febr. a. c. ceteru urmatorile : Apelulu nostru catra femeile romane, d'a contribu la unu fondu pentru premiare scriitorilor nostri beletristicici, de si n'a avută inca rezultatul dorit, totu-si ne-a pus degăză in pozitiiunea d'a potă anunciată „Primalu premiu!“ Se cere o novela originala scurta, d'in istoria nationala seu d'in viști poporului nostru. Premiu e optugalbeni. Potu conurgate toti scriitorii romani de la noi si de peste carpăti. Manuscrisele scrise cu mana straină, (si provideute cu unu motto, care se sia scrisu si pre epis-tolă sigilata, ce va cuprinde numele autorului,) sunt a se trimita la aceasta redactiune, pana in 15 Maiu st. n. a. c. Premiu se va judeca de catra o commissione de trei insi, a carorui nume se va face cunoscutu mai tardu. Opulu premiatu se va publica apoi in „Familia.“

* (Junimea rom. gîmn. d'in Blasius) serbă si in estu annu, in 11 Febr. cu solemnitate indatenata din'a celoru trei santi, cu urmatorulu programu : Titu R. Moldovanu, stud. VIII, tienu unu dis-cursu despre „meritele si biografi'a lui Gregorius Maior“ ; Ionu P. Peccariu, stud. VIII, declamă poesi'a germană „Lob der Gottheit“ (Lada dieitätii) Alessandru Ceusianu, stud. VII, dechima poesi'a „A megfagyott gyermek“ (Copilul inghetat, de Eötvös.) si Alessiu Vinciu, stud. VI, tienu una discursa in limb'a latina despre cei trei archierei.

* (Planurile celor mai re-cente de magiarisare), despre cari

luaramu si noi notitia in unulu d'in numerii trecuti, sunt sustinute si recommended mai de tota press'a guvernamentală ca cele mai salutare pentru statul magiaru. Numai diu-riul d'in oppositiune „Hon“, carele mai tiene inca ore-cari reserve in attacurile sale contră naționalităților, nu le aproba, ma le tie-ne chiaru pericolose pentru existența statului si a constituției. De altmintrea elu inca voiesce magiarisare, dar, pre terrenu constitutional si socialu, d'in urmatorile considerante : „Noi magarii — serie Hon — suntem o mana de omeni, situati intre tierre poternice si naționalități differite ; aceste planuri pre cătu de in graba aru potă provocă resbelle d'in afara pre atât de usioru aru irrită contra noastră naționalitățile d'in lăintru. Să facem, cătu e cu potintia pentru assecu-rarea si latirea naționalității noastre pre terrenu constitutional si socialu. Ce nu se poate face pre aceasta calle : pre alta calle (ascunsă) nu ni este ertatul a face. La d'in contră amu provocă opinia publică europeană contra noastră, si estu-modu amu nimicii tierr'a si constituiția cu propriele noastre mani.“

Impertinentia „fratilor“ magari merge pana a ni spune pre facia tote planurile loru ten-dentiose ; aceste planuri inse că nisice sicanerie si vecsatiuni momentane, nu mare frica baga in naționalități ; mai currendu se va sparge elle de capetină aceloror-a, cari le-au fabri-catu si applicatu, de cătu ca ele să afle pa-mamentu fecundu in midilocalu naționalităților.

Insciintiare

De si la Tom. II. allu „Cuventărilor melle besericesci“, anunțiatu inca in tomu'a anu-lui trecutu, nu fusei norocosu a capetă pana acum cellu puci-un atât-a prenumeranti, că spesele tiparului să fie garantate : totu-si, avendu Arhiereul meu diecesam bunetatea, de a-mi antcipă acelle spese, si astfelu a me scote d'in perplexitate, me afflu in placută a puseiune de a potă face cunoscutu DD-loru prenumeranti, cari s'a insinuatu pana acum, si cari mai au de cugetu a se prenumera, cumă opulu meu e si datu sub tiparul aici in locu, si e sperantia, cumă cu finea loi Juniu a. c. va fi gătită de totu spre a se potă posedă.

Totu odata acelor Domini, cari avura bu-netatea d'a cestiună pentru Tom. I. d'in cu-ventările melle, cu parere de reu sum silitu a li responde, că d'in acestu tomu nu mai am neci unu exemplar disponibile ; dar de alt-mintrea intre aceste doue tomuri nu esiste acelui nessu, ca să nu se pota folosi unul fără de altul.

Logosin 18. Febr. 1873.

Michailu Nagy
canonicu.

* (Spania). Conservativii voiesc dissol-vere actualei adunări nationale si conchiamarea unei constituante nove. Scirea despre sosisarea lui Don Carlos in Spania se demintesce. Ministrul de resbelle cere unu creditu pentru inarmarea poporului, dupa ce armele disponibile s'a impartisită degăză. Castelar prepara unu memorandu, prin care va explică impre-giurările, intre cari s'a înființat Republica. Memorandul accentua înainte de tote voluntari'ă abdicatiune a regelui, mai departe că a fostu necessarui a stabili unu guvernul legal, si astfelu cortesii au pusul guvernului actualu, in fine se assecură, că Republica va sci padă ordinea si libertatea internă, si că nu se va amesteca de felu in affacerile altor tierre.

Contreras este numitul comandante supremu alii armatei catalonice. Guvernul germ. decisă a recunoște Republica spaniolă, numai decătu dupa primirea cercularului lui Castelar ; asemenea va face si guvernul elvețian. Foia oficială anunță, că mai multe bande armate d'in Catalonia fura batute. Se acceptă grandiosa manifestație republicana, ce se va face in Saragossa. Ollo, bandă carlistilor de 2000 omeni, fu crancenă batuta pre dea-lurile de la Miravall.

* (Portugalia). Se aude, că in Biscay are fi eruptu insurecție. Avila dechiră in cortesi, că este necesarul a lăua măsuri trebuințioase spro padirea independentiei si a institutiunilor Portugalei. In Bissao, provinția portugheză in Africă, a eruptu revolu-

ție. Parlamentul portug incuviintă a 53 contra 33 voturi convocarea rezervei, pro-jectata de guvern.

Austria. Negotiațiile guvernului si polonii nu s'a inchisau inca ; una parte : membrilor clubului polonu doresc a tien-siedintă decizoria, carea inse d'abie se n-tină in septembra venitoria. In 20 si 21 Febr. ministrii tienura mai multe siedintă si privintă negotiațiilor cu polonii. Petitionile cehice, pompos brosurate fura prezentat imperatorului, si ministerul de interne le va delibera. — Adunarea lucratelor a decisunii cu unanimitate resolutiunea, in care se dechiară de progressu introducerea alegersilor directi, se cere înființarea camerelor de lucra-tori. In acăta privinta lucratori voru pre-sintă comiss. de constit. unu memorandu.

Sciri electrice.

București, 20. Febr. Cameră votă legea despre licența spirituoseloru, prin care se arunca nuo-contribuție anuală de la 1600 pana la 120 franci a supr'a comerciului cu ori ce felu de beutre spirituoase. In comunitățile rurale numă Romanilor, cari possedu dreptul politici de alegere in vre-o comuna, este ertatul a exerce dreptul cărimăritului.

Genève, 20. Febr. In siedintă de eri a primului consiliu s'a primit cu 16 contra 8 voturi legea despre alegerea pretilor prin popor. Inceputul siedintei a fostu forte vîfo-roso d'in cauza protestului vehemintă a pretilor catolici.

Roma, 21. Febr. Esregelă Amadeu nu va portă titlulu unui rege de Ispania. Că duce de Aosta va primi comandă suprema asupr'a marinei italiene.

Paris, 21. Februaru. Diuariul „Uniunea“ accuse pre Broglie si pre Au differet (membru ai comiss. de 30) că ei aru fi inchisau cu Thiers unu pactu, prin care, venandu scopuri personale, aru fi alterat demnitatea adunării nat. Broglie cetă unu reportu forte magulitoriu pentru Thiers ; reportul fu primit cu applauze d'in partea ambelor centruri.

București, 21. Februaru. Cameră a autorisatu pre ministru de finan-ție, ca să inchiaia unu inprumutu de sase millione franci.

Indreptare. In Nr. 11. a. c. facia I. Col. 1. alineatul 1. versurile d'in urma a se ceti „unde este in vigore legea, care pentru affa-cherile loru este mai favorabile d'in punctul loru de vedere.“ — Asemenea totu pre facia I. Col. II, alineatul 1. era versurile d'in urma a se ceti „să ne întâlnim cu ministri actuali, etc.“ Totu pre acesta facia si col. alineata, III. versulu 7. de la valle in susu, in locu de „pertida“ a se ceti „per fidia“. —

Borsa de Viena de la 31. Februaru 1873.

5% metall.	70.60	Londra	109.10
Imprum. nat.	73.60	Argintiu	108.25
Sorti d'in 1860	105.80	Galbenu	5.17
Act. de banca	1000.—	Napoleond'or	8.71 1/2
Act. inst. cre.	338.—		

Propriet., edit. si red. respundet :
ALEXANDRU ROMANU.